

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2016

Valtiovarainvaliokunnalle

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2016 (RP 30/2015 rd): Ärendet har lämnats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 5.11.2015.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Taina Eckstein, finansministeriet
- direktör Kirsi Kangaspunta, undervisnings- och kulturministeriet
- avdelningschef Tuija Oivo, arbets- och näringsministeriet
- ordförande Jukka Haapakoski, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation-TVY rf
- ekonomiplaneringschef Tomas Forsström, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Helena Kalliolinna, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Heidi Manns-Haatanen, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Hanna Onwen-Huma, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- generalsekreterare Hannele Varsa, Delegationen för jämställdhetsärenden
- direktör Kaarina Myyri-Partanen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- forskningsdirektör Kari Hämäläinen, Statens ekonomiska forskningscentral
- specialforskare Matti Sarvimäki, Statens ekonomiska forskningscentral
- forskare Maria Ohisalo, Östra Finlands universitet
- forskare Mirja Määttä, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Mellersta Finland
- enhetschef Merja Ekqvist, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
- direktör Jarmo Ukkonen, Nylands TE-byrå
- planerare Marjaana Pajunen, Folkpensionsanstalten
- forskare Jouko Karjalainen, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- generaldirektör Antti Koivula, Arbetshälsoinstitutet
- projektchef Marjo Vallius-Hyttinen, Lieksa stad
- kommundirektör Lauri Inna, Punkalaidun kommun
- specialsakkunnig Tommi Eskonen, Finlands Kommunförbund

Utlåtande AjUU 3/2015 rd

- expert Tarja Arkio, Akava rf
- ledande expert Vesa Rantahalvari, Finlands näringsliv rf
- generalsekreterare Riitta Särkelä, Förbundet för mödra- och skyddshem
- direktör Tuomas Martikainen, Migrationsinstitutet
- projektchef Eija Kilgast, Krigsinvalidernas Brödraförbund rf
- chef för sysselsättningsfrågor Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- samordnare Hanna Sauli, Finlands Ungdomssamarbete - Allians rf
- direktör Janne Makkula, Företagarna i Finland rf
- direktör Jukka Ihanus, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- verksamhetsledare Mari Ahonen-Walker, Nationella verkstadsföreningen rf
- verkställande direktör Jaana Pakarinen, Vates-stiftelsen
- expert Robert Arnkil
- forskare Samuli Salminen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- avdelningschef Tuija Oivo, arbets- och näringsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Delegationen för jämställdhetsärenden
- Finlands Företagarkvinnor rf
- Företagarna i Finland rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Finlands ekonomi befinner sig i ett svårt läge. Bruttonationalprodukten har krympt under flera års tid och ligger 6 procent under 2008 års nivå, arbetslösheten ökar och arbetslöshetsperioderna blir längre. Att dessutom befolkningen åldras och att den befolkningsmässiga försörjningskvoten stiger över 50 försvagar förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och ökar de offentliga utgifterna. De offentliga finanserna uppvisar underskott och konkurrenskraften i fråga om kostnader ligger enligt propositionen uppskattningsvis 10–15 procent under de viktigaste konkurrentländerna. Utvecklingen av sysselsättningen hotar bli svag också under de närmaste åren. Långtidsarbetslösheten och den strukturella arbetslösheten väntas öka särskilt snabbt.

Regeringen har avtalat om ett strategiskt anpassningsprogram för att omedelbart stärka de offentliga finanserna. I programmet ingår utöver omfattande sparbetning att omfördela anslag och att genomföra strukturella reformer som främjar sysselsättning, företagsamhet och ekonomisk tillväxt. Sysselsättningen ska främjas permanent genom att göra det ekonomiskt mer lockande att jobba och genom att göra det lönsammare att sysselsätta. Målet är att under regeringsperioden höja sysselsättningsgraden till 72 procent samtidigt som antalet sysselsatta ökar till 110 000 personer.

Utskottet ställer sig bakom regeringens mål och åtgärder för att sätta de offentliga finanserna i skick. Samtidigt understryker utskottet vikten av att balanseringsåtgärderna underlättar möjlighe-

Utlåtande AJU 3/2015 rd

terna att få jobb och nyanställa och påpekar att ekonomisk tillväxt är det bästa sättet att skapa sysselsättning.

Enligt regeringsprogrammet ska beskattningen av förvärvsinkomster inte skärpas under valperioden. Beskattningen av arbete lindras särskilt för låg- och medelinkomsttagare genom att höja arbetsinkomstsvardraget med 450 miljoner euro 2016. Men enligt budgetpropositionen ska den nedre gränsen för den högsta inkomstklassen (den så kallade solidaritetsskatten) sänkas vilket skärper beskattningen något i de högsta inkomstklasserna. Utskottet anser att höjningen är behövlig med tanke på det ogynnsamma ekonomiska läget, men anser att beskattningen av arbete inte bör skärpas ytterligare på grund av dess konsekvenser för sysselsättningen, den ekonomiska tillväxten och köpkraften.

Att nedmontera flitfällor

Regeringen har som mål att nedmontera flitfällor som förhindrar mottagande av jobb och att sänka den strukturella arbetslösheten. Utskottet konstaterar att det vid nedmonteringen av flitfällorna är angeläget att se över olika förvaltningsområden och deras samlade effekt på sysselsättningen.

Det finns redan ca 367 000 finländare med betalningsanmärkning och 396 800 fysiska personer som är utsökningsgäldenärer. Skuldsättningen för privathushåll är 127 procent, vilket är den högsta siffran i Finlands historia. Det är sannolikt att den svåra ekonomiska situationen och den tilltagande arbetslösheten ökar överskuldsättningen åtminstone i de fall där orsaken till skuldsättningen är permanenta obligatoriska utgifter och anskaffningar. Utskottet noterar att överskuldsättningen blir ett hinder för sysselsättningen om arbetet inte ökar de tillgängliga inkomsterna på grund av indrivning av skulder. Det är angeläget, menar utskottet, att indrivningssättet omvärderas ur denna synvinkel.

Försöket med basinkomst är ett av regeringens spetsprojekt och hör ihop med regeringens avsikt att skapa en modell för aktiverande social trygghet med målet att samordna lön och social trygghet så att folk har lättare än förr att ta emot jobb. Utskottet ställer sig positivt till försöket med basinkomst och anser att med tillräckliga resurser är försöket, vid sidan av övriga separata projekt, ett viktigt och beaktansvärt handlingssätt vid nedmonteringen av flitfällorna.

Sysselsättningen och arbetskraftsservicen

Arbetslösheten ökar kraftigt och ingen minskning är i sikte. I slutet av september hade arbets- och näringsbyråerna 337 400 arbetslösa arbetssökande, vilket är 22 900 fler än ett år tidigare. Arbetslösheten har ökat särskilt bland unga och äldre och bland högt utbildade. Dessutom har de ungas arbetslöshetsperioder blivit längre. Det fanns 113 000 långtidsarbetslösa, det vill säga personer som varit arbetslösa i över 12 månader utan avbrott, och det var 20 400 fler än i fjol.

Anslaget för arbetskrafts- och företagsservice i budgetpropositionen är 557 miljoner euro. Där ingår en minskning på 6 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för föregående år. I dimensioneringen beaktas att de tidigare regeringarnas ökningarna upphör. Dessutom beaktas sparbe-

Utlåtande AjuU 3/2015 rd

slut och det försvagade sysselsättningsläget. I anslaget ingår 5 miljoner euro för att öka privata arbetsförmedlingstjänster.

För att effektivisera verksamheten förnyas arbetskraftsförvaltningen så att den bättre matchar möjligheterna att få jobb, det vill säga arbetsökande ska aktiveras och det blir arbets- och näringsbyråernas uppgift att stå för företags- och arbetsgivarorienterad arbetsförmedling, som stöder snabb anställning och effektiv tillsättning av arbetstillfällen. Anslag omfördelas, ny digital arbetskrafts- och företagsservice införs och möjligheterna att stärka den privata arbetskraftsservicen testas. Det är också meningen att undersöka möjligheterna att föra över arbetskraftsservicen för mer svårssysselsatta personer till kommunerna, inklusive behövliga resurser.

Utskottet ser det som viktigt att i syfte att effektivisera skötseln av sysselsättningen utveckla nya och effektivare åtgärder och samtidigt kritiskt se över den nuvarande paletten av åtgärder. Utskottet vill framhålla att åtgärderna måste fokusera på arbetslöshetens inledande skede då sannolikheten för sysselsättning är bäst och det går att förhindra att de berörda personerna driver in i långvarig arbetslöshet.

Ytterligare noterar utskottet att det i bästa fall tar år i anspråk att utveckla, bedöma och ta i bruk reformerna. Därför inskräper utskottet att medan reformarbetet pågår bör man vid sidan om det se till att de traditionella offentliga sysselsättningsanslagen och de arbetskraftspolitiska åtgärderna räcker till.

Utskottet anser att introduktionen av digitala arbetskrafts- och företagstjänster är en viktig och behövlig samt ekonomiskt förnuftig åtgärd. Men utskottet påpekar att arbetskraftsförvaltningens tjänster inte bör vara uteslutande elektroniska eftersom alla klienter inte kan utnyttja e-tjänster exempelvis på grund av bristfälliga språkkunskaper, svaga färdigheter i IKT eller en svår livssituation. Vissa klienter har dessutom ett så sammansatt behov av tjänster att e-tjänster inte tjänar sitt syfte. Utskottet anser det angeläget att det finns tillräckligt med individuella tjänster som inkluderar personlig kontakt för unga och dem som länge varit arbetslösa eller annars stått utanför arbetslivet.

Aktiv arbetskraftspolitik

Andelen aktiverade arbetslösa har under året minskat från ca 30 procent 2014 till ca 20 procent. Arbetslösheten har ökat och anslag har avsatts för långtidsarbetslöshet. Vid flera sysselsättnings- och näringsbyråer tog sysselsättningsanslagen därför slut för andra grupper redan under våren. Exempelvis i Nyland har sysselsättningsanslagen varit helt bundna sedan den 1 juli 2015. Därför har inga nya beslut om startpengar eller lönesubventioneringar fattats i Nyland sedan början av juli med undantag för personer sysselsatta i samhällsgaranterat arbete. Genom en tredje tilläggsbudget beviljades tilläggsanslag på 21,6 miljoner euro. I början av september fick 118 400 personer del av arbetskraftsservicen, vilket är 9 300 färre än året innan.

Trots det svåra sysselsättningsläget ökas anslagen i budgetpropositionen inte, utan de minskas. Därför minskar antalet personer som omfattas av arbetskraftsservicen ytterligare 2016. Minskingarna i budgetpropositionen gäller bland annat lönesubvention, arbetskraftspolitisk utbildning, träning och arbetsprövning. Valet återspeglar regeringens syn att sysselsättningen hanteras

Utlåtande AJU 3/2015 rd

bäst genom att förbättra arbetsmarknadens funktion och att anslagen för arbetskraftspolitik kompletterar detta handlingsätt. Även med beaktande av det svåra sysselsättningsläget anser utskottet att nedskärningarna är stora och att valet av sparobjekt är beklagligt, eftersom tjänsterna i det svåra sysselsättningsläget har en stor betydelse för att upprätthålla och utveckla de arbetslösa arbetslivsfärdigheter trots att deras effekt på den permanenta sysselsättningen är begränsad.

Långtidsarbetslösheten ökar kraftigt och en förlängd arbetslöshet berör alla grupper av arbetslösa och allt mer också unga och högt utbildade. Ändå upptar budgeten ingen särskild finansiering för långtidsarbetslösheten. Utskottet anser att på grund av det svaga sysselsättningsläget finns det ett behov av att avsätta anslag för att upprätthålla och utveckla arbetslivsfärdigheterna hos de långtidsarbetslösa. Åtgärderna bör sättas in där de ger störst genomslagskraft.

Ungdomar

I budgetpropositionen avsätts 22,4 miljoner euro för utbildningsgarantin, 6 miljoner euro för uppsökande ungdomsarbete och 1,5 miljoner euro för att se över social- och hälsovården för unga. För åtgärder som sysselsätter unga föreslås inga anslag inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde.

För 2016 minskar anslaget till ungdomsverkstäder med 1,5 miljoner euro, vilket är 15 procent av det nuvarande statliga anslaget, och med 6 miljoner euro till uppsökande ungdomsarbete, vilket är 40 procent av det tidigare anslaget.

Ungdomar ges stöd för att få fotfäste på arbetsmarknaden genom en branschövergripande ungdomsgaranti som genomförs i brett samarbete. Vidare tillförsäkras ungdomarna tillgång till personliga handledningstjänster. Utskottet understöder att ungdomsgarantin utvecklas i riktning mot större gemenskap. Det finns goda erfarenheter av modeller med kamratstöd där tröskeln för att gå med är låg. Det är angeläget, menar utskottet, att de modeller som visat sig fungera vid försöket görs rikstäckande och tas i bruk i alla kommuner och enheter som jobbar med ungdomar.

Utskottet ser det som problematiskt att budgetpropositionen inte avsätter anslag för hantering av sysselsättningen bland ungdomar. Exempelvis chanskortet genomförs med hjälp av sysselsättningsanslag som nu blir föremål för en nedskärning på 50 miljoner euro. Chanskortet är avsett att stödja sysselsättningen av ungdomar som fått yrkesutbildning. År 2014 utdelades 40 000 kort. På grund av de nedskärningar och allokeringar som drabbade sysselsättningsanslagen i år utdelades under januari–juni endast 3 000 chanskort. Det lönesubventionerade arbetet för ungdomar minskade med 65 procent och sysselsättningen med 11 procent. Till följd av de knappa anslagen försvagas arbetskraftsförvaltningens möjligheter att stödja sysselsättningen av ungdomar kännbart.

Tjänster för svårssysselsatta till kommunerna

Utskottet understöder regeringens försöksprojekt som går ut på att överföra arbetskraftsservicen jämte resurser för de mest svårssysselsatta till kommunerna. Resurserna och sysselsättningsansvaret sammanslås, vilket gör det ekonomiskt attraktivt för kommunerna att sörja för att de arbetslösa snabbt blir sysselsatta. Utskottet ser det som viktigt att i försöket utnyttja erfarenheter och

Utlåtande AjUU 3/2015 rd

kompetens som har samlats vid tidigare genomförda kommunförsök och försök med servicecentraler för arbetskraft.

Att bygga en väg till sysselsättning för någon som en längre tid varit arbetslös kräver ett nära samarbete mellan olika aktörer. De arbetslösa erbjuds åtskilliga stödfaser, omfattande allt från rehabilitering, aktivering och kompetenshöjning till själva anställningsfasen. Särskilt i början av vägen till sysselsättning ligger fokus för sysselsättningsstödet på kommunens åtgärder såsom rehabiliterande arbetsverksamhet och social- och hälsovårdstjänster. Därför är det bra att kommunen har både resurserna för verksamheten och huvudansvaret för helheten. I samband med vårdreformen är man i färd med att flytta social- och hälsovårdstjänsterna bort från kommunerna. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att kommunernas ansvar för att anordna arbetskraftsservice tas i beaktande vid reformen.

Integration

Budgeten avsätter cirka 2,2 miljoner euro för integration av invandrare och främjande av sysselsättningen och cirka 141 miljoner euro för statlig ersättning till kommunerna. Dessutom avsätts cirka 60 miljoner euro av anslaget för arbetskraftspolitisk utbildning för integrationsutbildning. Behovet av anslag baserar sig på en årlig bedömning av mängden flyktingar som fått uppehållstillstånd och omfattas av integrationsinsatserna. Beräkningen baserar sig på antagandet att cirka hälften av de asylsökande beviljas uppehållstillstånd. I höst har det kommit betydligt fler asylsökande än tidigare och det är sannolikt att de som uppfyller kriterierna för internationellt skydd kommer att vara betydligt fler än beräknat de närmaste åren.

Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att det satsas tillräckligt på integration av asylsökande så att de så snart som möjligt kommer in i det finländska samhället. Avgörande i sammanhanget är språkutbildningen och eventuell annan utbildning. Dessutom är det angeläget att kartlägga invandrarernas kompetens och snabbt få dem sysselsatta. Anslagen för integrationen i budgeten räcker inte i det förändrade läget för att betjäna den växande klientmängden. Regeringen bör vara beredd att öka anslagen. Utskottet vill betona att sysselslöshet är ett stort problem för dem som väntar på beslutet om uppehållstillstånd, och inskräper att åtgärderna måste sättas in snarast möjligt efter att personerna har kommit till landet. Utskottet ser det som viktigt att beslutsamt och systematiskt pröva på samarbete med frivilligorganisationer och frivilligarbetare.

En förutsättning för integration är att asylsökande som beviljats uppehållstillstånd och kvotflyktingar får kommunplatser. Kommunplatser har det redan länge rått brist på. Kommunernas utmaningar i fråga om att ta emot invandrare har framför allt samband med att anordna boende och med hållbarheten och funktionen hos kommunens servicestruktur. Utskottet ser det som nödvändigt att samarbetet mellan staten och kommunerna förtätas när det gäller integration och hänvisning till kommuner och att kommunernas servicestruktur beaktas vid placeringen. Ur de offentliga finansernas perspektiv innebär mottagande av asylsökande och kvotflyktingar växande inkomstöverföringar från staten till kommunerna. Utskottet framhåller att med god planering och rätt använda inkomstöverföringar ökar integrationen kommunernas livskraft.

Utlåtande AjUU 3/2015 rd

Kampen mot svart ekonomi

Finland har sedan 1996 haft program för bekämpning av svart ekonomi och det har avsatts särskilda anslag som bland annat har använts för att anställa personal vid olika myndigheter. Bekämpningsprogrammen har lett till betydande intäkter. Exempelvis 2014 kom egendom för 47,6 miljoner euro i polisens besittning genom utredning av ekonomiska brott. Den förra regeringens fyraåriga program för att bekämpa svart ekonomi löper ut vid årets slut. I budgetpropositionen avsätts inget särskilt anslag för att bekämpa svart ekonomi 2016. I stället fortsätter bekämpningen inom ramen för normal verksamhet och finansiering.

Utskottet såg det i sitt utlåtande om planen för den offentliga finanserna (SRR 1/2015 rd — AjUU 2/2015 rd) som angeläget att kampen mot den svarta sektorn fortfarande är proaktiv och trovärdig. Utskottet uttrycker önskemålet att anslagen för utredning av ekonomiska brott ska förbli oförändrade eftersom tilläggssatsningarna på brottsutredning har varit produktiva i ett makroekonomiskt perspektiv. Utskottet upprepar sitt yttrande om ramredogörelsen och betonar att regeringen bör ha beredskap att avsätta särskilda anslag för att bekämpa svart ekonomi.

Vetenskaps- och innovationspolitik

Vetenskaps- och innovationspolitiken stärker den internationella konkurrenskraften, medborgarnas välmående och förutsättningarna för en miljömässigt hållbar tillväxt. På grund av sparbetingen är finansieringsläget krävande eftersom också vetenskapen och innovationsverksamheten anpassas till ramvillkoren för de offentliga finanserna.

Som ett led i denna anpassning av minskas Tekes resurser med cirka 110 miljoner euro utöver nedskärningen i stöden på 126 miljoner euro under föregående regeringsperiod. Å andra sidan utökas anslaget för rekapitalisering av Tekes Pääomasijoitus Oy med de 10 miljoner euro som avsätts för kommersialisering av forskningsresultat. Utskottet finner det problematiskt att finansieringen för Tekes minskar eftersom det kan fördröja utvecklingen av nya varor och tjänster och exportökningen i framtiden. Utskottet understryker att nedskärningarna i stödpolitiken bör genomföras så att skadeverkningarna för sysselsättningen minimeras.

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 4.11.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tarja Filatov sd
vice ordförande Heli Järvinen gröna

Utlåtande A;UU 3/2015 rd

medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Juho Eerola saf
medlem Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Reijo Hongisto saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Leena Meri saf
medlem Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Eero Suutari saml
medlem Juhana Vartiainen saml
medlem Eerikki Viljanen cent
ersättare Tiina Elovaara saf
ersättare Anneli Kiljunen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING

Motivering

Läget i Finland är allvarligt. Bruttonationalprodukten har krympt i flera år, arbetslösheten ökar och arbetslöshetsperioderna blir längre. När befolkningen åldras påverkas möjligheterna till ekonomisk tillväxt och ökar de offentliga utgifterna. Våra offentliga finanser uppvisar ett underskott.

I juni bedömde Europeiska kommissionen att det inte är motiverat att inleda förfarande för alltför stort underskott på grundval av underskotts- eller skuldkriteriet trots att skulden i de offentliga finanserna har ökat och överstiger 60 procent av BNP i år. En prognos från finansministeriet ger stöd för denna bedömning.

I september fanns det 337 400 arbetslösa arbetssökande på arbets- och näringsbyråerna. Det är 22 900 fler än vid samma tid i fjol.

Antalet arbetslösa arbetstagare under 25 år var 3 200 fler än i september i fjol, alltså sammanlagt 45 000. Mellan januari och september avbröts arbetslösheten inom tre månader hos i snitt 62,2 procent, och det är en procentenhet mindre än ett år innan.

Det fanns 113 000 långtidsarbetslösa, det vill säga personer som varit arbetslösa i minst ett år utan avbrott, och det var 20 400 fler än i fjol. Dessutom fanns det 125 400 arbetslösa arbetssökande äldre än 50 år, vilket är 7 800 fler än vid samma tid i fjol. Arbetslösheten stiger oroväckande mycket bland både äldre och långtidsarbetslösa.

Utvecklingstrenden för sysselsättningen är negativ eller nära noll inom alla huvudsektorer 2015. Det relativa arbetslöshetsstalet stiger och arbetslösheten blir långvarigare under innevarande år och 2016. Uppgifterna framgår av arbets- och näringsministeriets arbetsmarknadsprognos på kort sikt.

Det relativa sysselsättningstalet sjunker under 2015 till 68,1 procent och det relativa arbetslöshetsstalet stiger till 9,5 procent.

Arbetslöshetsstalet stiger jämfört med prognosen från i våras eftersom ökningen av sysselsättningen inom tjänstesektorn har minskat. Den ekonomiska tillväxten räcker knappast till för att öka sysselsättningen ännu 2016 då en knapp ökning av sysselsättningen kan skönjas inom byggande och service, men det räcker inte för en betydande ökning av sysselsättningen i stort.

Mängden arbetslösa arbetssökande blir årtusendets största. Enligt prognosen är antalet arbetslösa arbetssökande 2015 i genomsnitt 355 000 och 2016 cirka 370 000. Långtidsarbetslösheten ökar tydligt. Antalet långtidsarbetslösa är 2015 cirka 110 000 och 2016 cirka 130 000.

Allt fler av de arbetslösa är långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösheten är inte längre bara ett problem för äldre och lågutbildade utan den har utvidgats också till befolkningsgrupper som förr varit ganska väl skyddade.

Utlåtande AjuU 3/2015 rd Avvikande mening 1

Den arbetsföra befolkningen ökar fortsatt och därmed ökar utbudet på arbetskraft. Särskilt 60 år fyllda stannar längre på arbetsmarknaden än förr. Samma trend fortsätter nästa år. De asylsökande som fått uppehållstillstånd ökar utbudet av arbetskraft något under 2016. Redan nu är invandringen en central faktor som upprätthåller folkökningen och utbudet på arbetskraft i de yngre åldersklasserna.

Bland arbetslösa arbetssökande har det sedan augusti 2008 funnits fler män än kvinnor. Under 2015 har i genomsnitt 56 procent av de arbetslösa arbetssökandena varit män. Också bland långtidsarbetslösa, det vill säga personer som varit arbetslösa arbetssökande över 12 månader i en följd har männen under flera års tid varit i majoritet. Ändå minskar andelen män sedan 2010. År 2010 var andelen män bland de långtidsarbetslösa i genomsnitt 61 procent, och i januari–september 2015 i genomsnitt 58 procent.

Det har inte skett några stora förändringar i fråga om åldersfördelningen bland arbetslösa arbetssökande. Andelen personer under 25 år av de arbetslösa arbetssökandena var 2011 i genomsnitt 12 procent och i januari–september 2015 i genomsnitt 13 procent. Andelen 55 år fyllda var 2011 i genomsnitt 27 procent och i januari–september 2015 i genomsnitt 25 procent.

Däremot varierar åldersfördelningen bland långtidsarbetslösa starkt enligt konjunktur. Trots att de ungas andel av långtidsarbetslösa har ökat något är långtidsarbetslöshet bland unga allmänt taget sällsynt. Det har också iakttagits att de äldres andel av de långtidsarbetslösa ökar när konjunkturerna är gynnsamma men minskar när det blir sämre tider. Med andra ord: i ett gynnsamt konjunkturläge koncentreras långtidsarbetslösheten till äldre, men i ett svagt konjunkturläge drabbas också yngre.

Trots att andelen äldre bland de långtidsarbetslösa på sistone har minskat har de äldre långtidsarbetslösa fortsatt öka i absoluta tal. Samtidigt har nämligen långtidsarbetslösheten bland 25–54-åringar ökat snabbare än bland äldre. Det går inte längre att säga att långtidsarbetslöshet endast vore ett problem för äldre.

En stor andel av de arbetslösa arbetssökande är lågutbildade, men andelen högskoleutbildade har ökat. År 2006 hade 40 procent av de arbetslösa arbetssökandena endast grundläggande utbildning, i januari–september 2015 var andelen endast 26 procent. Samtidigt steg andelen personer med högre högskoleexamen bland arbetslösa arbetssökande från 3,8 till 6,4 procent.

År 2006 hade 50 procent av de långtidsarbetslösa endast grundläggande utbildning, i januari–september 2015 var andelen 40 procent. Samtidigt steg andelen personer med högre högskoleexamen bland personer som varit arbetslösa arbetssökande över 12 månader från 3,3 till 6,4 procent.

År 2013 hade 9,5 procent av Finlands befolkning i åldern 15–64 år avlagt högre högskoleexamen. Utbildning ser fortfarande ut att skydda mot arbetslöshet i det avseendet att de som avlagt högre högskoleexamen i relation till sin andel av befolkningen är underrepresenterade bland arbetslösa arbetssökande. Men de högt utbildades situation har relativt sett försämrats snabbt. I ett dåligt ekonomiskt läge sprids arbetslösheten också till grupper som i ett gynnsamt läge relativt sett sysselsätts bättre än andra, såsom personer i bästa arbetsför ålder och högt utbildade.

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 1

Det är viktigt att generera nya arbetstillfällen, men vid sidan av det måste vi också ta hand om de som förlorar jobbet och deras kompetens och arbetsförmåga.

Finland behöver exportdriven tillväxt utan att hemmamarknaden lamslås

Med tanke på Finlands framtid är det viktigt att vi får en exportdriven tillväxt och kan höja sysselsättningen för att de offentliga finanserna ska uppvisa överskott igen. Bättre reell konkurrenskraft och större priskonkurrenskraft ger bättre förutsättningar för ekonomisk tillväxt, export och utveckling på hemmamarknaden. Vid sidan av den traditionella industrikapaciteten måste vi lyfta fram möjligheterna med kunskapssamhället, de kreativa områdena och den expanderande tjänstemarknaden.

Vi måste utvidga exportbasen till växande ekonomier, höja förädlingsgraden och söka tillväxt i nya sektorer.

SDP:s utskottsgrupp anser att Finland behöver en ny exportstrategi bland annat med kopplingar till åtgärder mot klimatförändringen, rent vatten, energieffektivt byggande, förnybar energi, cirkulär ekonomi och digital teknik. Vi måste dra större nytta av vår arktiska kompetens. På hemmamarknaden måste offentliga och privata aktörer tillsammans skapa en referensmarknad som kan införa innovationer och nya produkter.

För stora förväntningar på regeringens satsningar på konkurrenskraften

Tjänstemannacentralorganisationen STTK och Fackförbundet Pro har i en stor enkät undersökt hur ledningen i finländska företag ser på aktuella arbetsmarknadsfrågor. Företagen anser att regeringens krav på att spara in fem procent på arbetskraftskostnaderna bara har obetydliga effekter för deras omsättning.

Företagsledarna stöder både en förbundsbasead och en centralförbundsbasead arbetsmarknadslösning i ungefär lika hög grad. Mindre företag stöder en centralförbundsbasead arbetsmarknadslösning i högre grad än stora företag.

Företagsledarna bedömer att en sänkning av arbetskraftskostnaderna med fem procent inte påverkar omsättningen alls (55 %) eller bara en aning (37 %). Bara två procent av de som svarade trodde på en snabb ökning av omsättningen.

Industrin och byggbranschen (totalt 49 %) ansågs få större ökning i omsättningen än andra. Inom handeln ansåg fler (68 %) omsättningen vara fortsatt oförändrad eller rentav minska en aning. Handeln befarar sannolikt att lägre arbetskraftskostnader minskar efterfrågan på hemmamarknaden. Stora företag med en omsättning på mer än 100 miljoner euro har mindre tilltro till ökad omsättning än företagen i stort (33 %).

Fabriksindustrins nya beställningar ökade enligt Statistikcentralen i augusti med en fjärdedel jämfört med föregående år. Inom metallindustrin var ökningen nära 40 procent. Det har uppskattats att med sådana siffror är det lönlöst att inbilla sig att löntagarna ska nöja sig med nollförhöjningar. Målet har ansetts vara lokala avtal där företagets marginaler för löneförhöjningar varje år

Utlåtande AjuU 3/2015 rd **Avvikande mening 1**

kan granskas lokalt. Det har också konstaterats att det bör hittas en lösning där framgångsrika företag kan ge utdelning också till arbetstagarna som har jobbat för resultatet.

Många företagsledare har uppgett att de gör ett verkligen gott resultat just nu. Budskapet från företagsledarna har varit att det gör dem detsamma vad regeringen strävar efter. Kompetenta arbetstagare är viktigare för företagen än regeringens omfattande allmänna politiska linjer angående nedskärningar i löner.

Enligt undersökningen konstaterade en stor del av företagsledarna att de nedskärningar på fem procent som regeringen planerar inte intresserar dem i investeringshänseende. De pengarna går till vinstutdelning. Tre fjärdedelar av dem som besvarade enkäten ansåg att om regeringens mål för att sänka företagets arbetskraftskostnader uppfylls, förblir vinstutdelningen i förhållande till resultatet oförändrad.

STTK och Pro har bedömt att ett språng i konkurrenskraft på fem procent skulle öka vinstutdelningen med två miljarder euro under förutsättning att sänkningen av kostnaderna stärker företagets resultat med cirka 3,7 miljarder. Bedömningen baserar sig på en utredning av Statens ekonomiska forskningscentral VATT.

Dessutom har det bedömts att språnget i konkurrenskraft endast gläder ägarna i form av en utdelningsfest som väntas fortsätta också nästa vår. Att bara beakta ägarna signalerar girighet och oförmåga att stärka företagsverksamheten i Finland på längre sikt. Regeringens nedskärningar på fem procent skulle således inte sporra företagen att investera.

Det vittnar också om goda resultat för företagen att Skatteförvaltningen senaste vecka meddelade att skatteåret 2014 verkar ha varit ett gott år för många företag. Företagens oväntat goda år syns i att samfundens inkomstskatter sjönk oväntat lite — endast med 249 miljoner euro. Sedan skatteåret 2014 har samfundsskattesatsen sjunkit från 24,5 till 20 procent. Det syns i en minskning av beloppet på samfundsskatten. Året var således skäligen gott för flertalet företag.

Samfunden tvingades skatteåret 2014 betala sammanlagt 4,4 miljarder euro i inkomstskatt. Skatteinflödet sjönk med 249 miljoner euro, 5,4 procent, jämfört med 2013. Minskningen är inte lika stor som den mekaniskt räknade sänkningen av samfundsskattesatsen, som är 18 procent.

Enligt Skatteförvaltningen ser skatteåret 2014 ut att ha gått relativt väl för många företag. Vi kan inte tala om en omfattande stimulans i företagsverksamheten, men läget har inte heller försämrats. Inkomstskatt betalades av totalt 108 000 samfund.

Regeringens vägval, en strategi för priskonkurrens, distanserar Finland från de övriga välfärdstaterna i Norden, ökar ojämlikheten och sätter våra långsiktiga framgångar på spel.

SDP:s utskottsgrupp vill framhålla att regeringen i stället för ensidiga diktat och påtvingade lagar bör gå in för en policy baserad på överenskommelse och aktivt bereda väg för en likvärdig och omfattande överenskommelse, som ger vårt land en långvarig och jämställdhetsinriktad måttlig inkomstpolitisk helhetslösning.

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 1

SDP:s utskottsgrupp anser att regeringen ensidigt bör ta tillbaka sitt förslag om lägre sjuklön, färre semesterdagar och nedskärningar i arbetslöshetsersättningarna och i stället tillsammans med organisationerna på arbetsmarknaden söka en lösning som främjar stabilitet, är förutsägbar, stärker produktiviteten, förlänger arbetslivet, ökar välbefinnandet i arbete och dämpar kostnadsökningen.

Ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen genereras i synnerhet i små och medelstora företag. Det är viktigt att se till att vi har fungerande offentlig arbetsförmedling för att också mindre företag ska kunna rekrytera lämplig och kvalificerad arbetskraft.

SDP:s utskottsgrupp anser att vårt land bör förbättra möjligheterna att ingå lokala avtal som grundar sig på lagstadgade allmängiltiga kollektivavtal. Vidare är det av betydelse att människor får mer information om de möjligheter att ingå lokala avtal som redan finns. Det förbättrar produktiviteten, välbefinnandet i arbete och intresset för gemensamma överenskommelser.

Det behövs större samhällsekonomiska investeringar

Också små investeringar är av betydelse för ekonomin. Offentliga investeringar bör alltså utnyttjas för att få fart på investeringarna. Med en ny samhällspolitik ska stat och kommuner koppla ihop sin transport-, bostads- och markanvändningspolitik bättre. Det är bra för större rörlighet bland arbetskraften. Privata investeringar bör uppmuntras genom fortsatt högre avskrivningsrätt.

SDP:s utskottsgrupp vill påminna om att Finland måste finnas i toppen bland länderna i världen med den högsta kompetensen. I kombination med de gigantiska nedskärningarna i utbildning, forskning och produktutveckling sätter regeringens strategi att nästan uteslutande satsa på pris-konkurrens den kompetensdrivna tillväxten på spel.

SDP:s utskottsgrupp anser att regeringens strategi för att minska skuldsättningen i och för sig är ett godtagbart vägval, men nedskärningarna fördelas orättvist och minskar efterfrågan på hemmarknaden. Det är fullt förståeligt att det är svårt att spara pengar på människor med goda inkomster eftersom de inte får transfereringar från samhället. Därför måste ekonomin också balanseras upp med skattepolitiska åtgärder och strängare skatter för höginkomsttagare och möjlighet till ånger utan påföljd för rentav kriminell skattesmitning.

SDP:s utskottsgrupp anser att det behövs rättvisare åtgärder för balansera ekonomin. Det är inte acceptabelt att låginkomsttagarna drabbas av nedskärningar i sin dagliga försörjning samtidigt som människor med bättre inkomster uppmanas att medverka frivilligt.

Invandringen kräver extraordinära åtgärder

Redan nu kommer det långt fler asylsökande än regeringen har räknat med.

SDP:s utskottsgrupp är för att Finland tar sitt internationella humanitära ansvar och bär det med heder. Detta kräver ett aktivt grepp för att finna lösningar på krisen, stödja flyktinglägren i närområdena och ta emot asylsökande.

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 1

Det är svårt att uppskatta hur många asylsökande det kommer under ramperioden. I budgetpropositionen är anslaget avpassat efter 15 000 asylsökande. Den kalkylen är inaktuell redan nu. Enligt den nyaste bedömningen kommer Finland att få 30 000—35 000 asylsökande i år och 30 000 år 2016.

Smidig och snabb behandling av asylansökningar har på sikt en dämpande effekt på de totala kostnaderna för flyktingmottagande. De sökande behöver då inte vänta så länge på flyktingmottagningarna.

Personer med positivt asylbeslut måste få flytta till någon kommun så snabbt som möjligt. Dessutom är det A och O att sätta in språkkurser och integrationsåtgärder så tidigt som möjligt. Dessutom måste asylsökande få börja arbeta tidigare.

SDP:s utskottsgrupp anser att regeringen måste se till att det finns adekvata resurser för snabb behandling av asylansökningar och för tidigareläggning av språkkurser och integrationsåtgärder. Vidare måste vi få ett mer långsiktigt program som tar hänsyn till de personer som kommer till Finland via familjeåterförening. Kommunerna måste i god tid se till att det finns bostäder, utbildningsmöjligheter och vård och räkna med nya frågor inom arbetskraftspolitiken. Det hänger på våra egna policyval om invandringen blir en ekonomisk börda eller en resurs för att täppa till hållbarhetsgapet och en mänsklig rikedom.

För att integrering ska lyckas behövs det en tvåvägsmodell. Vi finländare måste integrera oss i ett mer mångkulturellt Finland och invandrarna måste lära sig språket och veta vilka regler, rättigheter och skyldigheter som gäller i vårt samhälle.

SDP:s utskottsgrupp vill påminna om att asylpolitiken inte bara kan vara en angelägenhet för inrikesministeriet och arbets- och näringsministeriet. Det är en fråga med betydligt större räckvidd.

Det behövs resoluta insatser för jämställdheten och Istanbulkonventionen kräver fler platser på skyddat boende för kvinnor.

I den lägesbild som ingår i regeringsprogrammet sägs det att kvinnor och män är jämställda.

Det är en bedömning utan faktaunderlag. Att könen inte är jämställda framkommer exempelvis av att förmögna kvinnor lever femton år längre än fattiga män. Å andra sidan är skillnaderna i lön mellan kvinnor och män lika betydande samtidigt som arbetsmarknaden är kraftigt segregerad.

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män kräver att myndigheterna systematiskt främjar jämställdheten mellan könen. I sina riktlinjer för budgetarbetet förutsätter finansministeriet att motiven till huvudtitlarna innehåller en sammanfattande bedömning av verksamheter med betydande jämställdhetskONSEKVENSER för budgeten.

Planen för de offentliga finanserna 2016–2019 spelar en stor roll för framtiden för huvudtitlarna. Besparingar i de offentliga finanserna är alltid könsspecifika.

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 1

Regeringsprogrammet, regeringens konkurrensförbättrande åtgärder och planen för de offentliga finanserna innebär stora nedskärningar för löntagarna i förmåner jämförbara med lön och i de sociala trygghetsförmånerna. Förslagen är mycket konkreta och de har utan tveivel konsekvenser för jämställdheten. Här kan man nämna bland annat inskränkningarna i den subjektiva rätten till barnomsorg, besparingarna i den barnpedagogiska verksamheten och konsekvenserna av att semesterdagarna minskar under föräldraledighet.

SDP:s utskottsgrupp förutsätter att regeringen gör könsspecifika konsekvensbedömningar av de strukturella reformerna, nedskärningarna och spetsprojekten.

I år har riksdagen enhälligt ratificerat Istanbulkonventionen och den trädde i kraft den 1 augusti. Samtidigt förutsatte riksdagen att staten ska satsa på att fullfölja de skyldigheter som konventionen för med sig. Den kräver att offer för våld i hemmet och i nära relationer ska kunna få hjälp avgiftsfritt dygnet runt. Dessutom måste det finnas en hjälpande telefon dygnet runt för våldsoffer och personer som hotas av våld.

Det är ett positivt steg framåt mot rikstäckande och lättare tillgänglig service att skyddshemmen förstärkas. Riksdagen förutsatte dock att antalet platser på skyddat boende stegvis höjs till den nivå som konventionen kräver. Att döma av dagens uppgifter och anslag kommer platserna att minska nästa år. Bara i huvudstadsregionen finns det 300 våldsoffer utan det skydd som Istanbulkonventionen kräver.

SDP:s utskottsgrupp vill påminna om att CEDAW-kommittén för avskaffande av diskriminering av kvinnor har prickat Finland för försummelser i arbetet för att avskaffa våld mot kvinnor och för bristande resurser för verksamheten.

SDP:s utskottsgrupp förutsätter att regeringen för ramperioden upprättar en plan för att höja antalet platser på skyddade boenden i överensstämmelse med riksdagens ratificering av Istanbulkonventionen.

Arbetslivet kan också förlängas genom åtgärder mot marginalisering

Med dagens stora arbetslöshet känns det konstigt att förlänga tiden i arbetslivet, men åtgärden är ett sätt att gardera sig inför kommande förändringar i åldersstrukturen och den är därför motiverad. Pensionspaketet, som är sammanställt tillsammans med arbetsmarknadens organisationer förlänger arbetslivet och minskar hållbarhetsgapet, men den verkliga pensionsåldern stiger bara om människor har arbete och arbetsförmåga. Det gäller att hålla i minnet att arbetslösa människor är vår största arbetskraftsreserv.

Resultaten av den aktiva arbetskraftspolitiken bedöms ofta alltför snävt, det vill säga bara med avseende på den öppna arbetsmarknaden. En aktiv arbetskraftspolitik och aktiv socialpolitik går in i varandra och resultaten manifesteras dels i större sysselsättning, dels i stoppad marginalisering.

När arbetslösheten bedöms är dess struktur och längd viktigare indikatorer än själva arbetslöshetsgraden i procent.

Utlåtande AjUU 3/2015 rd Avvikande mening 1

Regeringen har planer på att strama åt den ekonomiska politiken under ramperioden. Risken är att de alltför stora och orättvisa nedskärningarna tar död på den spirande ekonomiska tillväxten och minskar efterfrågan på arbetskraft.

Ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten kommer sannolikt att öka. Regeringen förutspår att den strukturella och den långvariga arbetslösheten stiger kraftigt. I spetsprojektet satsar regeringen 170 miljoner på sysselsättning och konkurrenskraft, men gör gigantiska nedskärningar på hela 200 miljoner i arbetskraftspolitiken som gör att långtidsarbetslösheten ökar.

Nu drabbar regeringens nedskärningar exempelvis hemtjänsterna för krigsveteraner, personer som skött gårdskarlsysslor för äldre och som sysselsätts genom kompletterande arbetsmarknad. De arbetslösa och de som behöver tjänsterna står på bar backe. Regeringens linje att skära i sysselsättning i arbetet som annars blir ogjort är kortsiktig. Den kompletterande arbetsmarknaden bör vidareutvecklas och inte köras ner.

Genom en aktiv arbetskraftspolitik kan man påverka arbetslösheten bara i begränsad omfattning. Men den kan i stället hjälpa människor att bevara arbetsförmågan, stoppa social marginalisering och samtidigt förhindra att arbetslösheten blir långvarig och övergår i strukturell arbetslöshet.

Produktiviteten skapas också genom arbetshälsa och det är det vi bör satsa på. Bland annat Arbetshälsoinstitutets besparingar och försvagandet av altemneringsledigheten försvagar arbetshälsan. Också diktat och tvångslagar har tullat på förtroendekapitalet som har varit vår styrka på arbetsmarknaden.

Propositionen skär 64,34 miljoner under moment 32.30.51 (Offentlig arbetskrafts- och företags-service). Förslaget beaktar inte den stora nedskärningen på 58 miljoner för egentliga åtgärder som förorsakas av en överföring av momsposten under momentet. Under momentet har ingått en andel på 28 miljoner euro för ANM för ungdomsgarantin, men den ingår inte i propositionen.

Ungdomsgarantin

Jämfört med många andra länder i Europa är ungdomsarbetslösheten i Finland kortvarig. Det har medverkat till att förhindra marginalisering bland unga.

Man kan inte bara stirra på arbetslösheten bland de unga när man ska bedöma hur ungdomsgarantin har utfallit och om den fortsatt behövs. Ungdomsarbetslösheten är betydligt mer beroende av konjunkturerna och den ekonomiska politiken än den allmänna arbetslösheten. Därför går det inte att bedöma på vilken nivå ungdomsarbetslösheten skulle ligga utan ungdomsgarantin.

Ungdomsgarantin är ingen arbetsgaranti, utan syftet är att stärka möjligheterna att få jobb genom att social marginalisering förebyggs med tre pelare, nämligen uppsökande ungdomsarbete, utbildning och intensifierade insatser till arbetslösa unga.

De pengar som satsas på att ge de unga bättre möjligheter att få jobb och undvika social marginalisering betalar sig mångfalt. Bara utgifterna för social trygghet och skattebortfallet till följd av marginalisering uppgår årligen till minst 600 miljoner euro. Dessutom kan vårdutgifterna för kro-

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 1

niskt marginaliserade människor vara åtta gånger så stora som för personer utan marginaliseringsrisk.

Med åtgärder inom ramen för ungdomsgarantin har man lyckats förebygga social marginalisering. Just nu är det fler än någonsin som fått utbildningsplats efter grundskolan.

SDP:s utskottsgrupp anser att det är positivt att regeringen fortfarande vill ge unga människor en utbildningsgaranti efter grundskolan, men är orolig för hur det ska gå med den, när regeringen skär ner utbildningsanslagen så mycket.

Det uppsökande ungdomsarbetet inom ungdomsgarantin har varje år nått över 20 000 "försvunna" unga som riskerat att bli utslagna. Av dessa har över 15 000 behövt vägledning under en längre tid.

Avvecklingen av ungdomsgarantin leder i värsta fall till att vi får en hel generation av utslagna människor. Regeringen har visserligen på goda grunder beaktat de ungdomar som behöver psykvård, men vanliga arbetslösa ungdomar ger regeringen kalla handen.

Regeringen drar in anslaget på 28 miljoner euro till arbetslösa unga för karriärrådgivning, karriärträning, arbetskraftspolitiska åtgärder för unga invandrare, jobbsökarträning, chanskortet, arbetsträning, yrkesinriktad arbetskraftsutbildning, företagsamhetsutbildning och de särskilda anslagen för andra åtgärder. Detta trots att insatserna har fungerat bra på personer med yrkesutbildning och mer än hälften av de unga arbetslösa arbetssökande har yrkesexamen eller ännu högre utbildning.

De stödåtgärder för arbetslösa ungdomar som finansieras med ett särskilt anslag kan bekostas med medel för den allmänna arbetskraftspolitiken, men också de bantas ner drastiskt så anslagen för utbildning och lönesubvention kommer helt enkelt inte att räcka till.

Typiskt för läget är att det i fjol gavs nästan 40 000 chanskort och att de mellan januari och juni år inte har varit fler än 3 000 på grund av de knappa anslagen.

Anslagen till ungdomsverkstäder och uppsökande ungdomsarbete skärs ner drastiskt för 2016.

Under momentet reserveras också 2 miljoner euro för spetsprojektet för att ändra ungdomsgarantin i riktning mot en kollektiv garanti. Anslaget är öronmärkt för verksamhet med så kallade förtroendepersoner och projektet Ohjaamo med all service på ett ställe och det är oklart om det i något som helst hänseende ersätter nedbantningen av det uppsökande ungdomsarbetet.

Utskottet välkomnar att projektet Ohjaamo får mer resurser och framhåller att det måste finnas pengar i budgeten för både vägledningsställen och servicekedjor.

Tack vare de nuvarande resurserna har uppsökande ungdomsarbete kunnat ordnas i hela landet. I fjol nådde det uppsökande ungdomsarbetet ut till 24 579 ungdomar och 16 740 fick stöd, samtal och vägledning under en längre tid.

Utlåtande A;UU 3/2015 rd Avvikande mening 1

SDP:s utskottsgrupp kan inte acceptera att det uppsökande ungdomsarbetet avvecklas. Det har nämligen gett goda resultat och det är ett av de insatsområden som lyfts fram i regeringsprogrammet.

Äldre som varit arbetslösa mycket länge

Det är motiverat och ekonomiskt vettigt att erbjuda personer som länge varit arbetslösa mycket länge ett respektfullt sätt att dra sig tillbaka med pensionsstöd. Alltför många tappar orken och går miste om alla bidrag. Dessutom har de inga utsikter att få jobb i dagens sysselsättningsläge. Pensionssystemet betraktar dem som arbetsföra, men sett i ett arbetslivsperspektiv är de arbetsoförmögna.

Utskottet föreslår att villkoren för att få pensionsstöd ska vara arbetslöshet i fem år och 60 års ålder. Möjligheten att få pension genom ett extraordinärt förfarande skulle gälla omkring 3 700 arbetslösa personer.

Till en början skulle det kosta 8 miljoner euro, men beloppet sjunker snabbt till 2 miljoner i takt med att personerna får ordinarie pension. Ett liknande förfarande tillämpades i mitten av 2000-talet.

Lex Taipale, alltså lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa (39/2005), var en engångsföreteelse och gav personer som var 57 år och äldre rätt att få pensionsstöd, om de hade varit arbetslösa i ungefär tio år. Staten stod för hela stödet och det betalades ut tills personerna var 62 år och fick ordinarie pension.

Cirka 4 000 personer berördes av lagen. Både social- och hälsovårdsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har enhälligt velat utsträcka åtgärderna till ungefär 12 000 personer.

I stället för nedskärningar i anslagen till arbetskraftspolitik kan passiv ersättning omvandlas till aktivt bidrag med en sysselsättningscheck enligt Rinnemodellen

Arbetslösheten kostar landet drygt 6 miljarder euro varje år. I beloppet ingår arbetslöshetsförmåner och kostnader för utkomststöd, bostadsbidrag, offentlig arbetskraftsservice och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte för arbetslösa.

Nettokostnaderna för arbetslösheten uppgår till omkring 4 miljarder euro. Arbetslöshetsersättningarna kostar 5,5 miljarder euro. Beloppet ingår inte i rambudgeten och användningen är inte beroende av budgetramen. Regeringen avsätter 553,3 miljoner euro för arbetskrafts- och företags-service i budgeten för 2016. Utgifterna för aktiva åtgärder står bara för ungefär tio procent av utgifterna för passiva stöd. Utskottet anser att relationen mellan utgifterna är helt bakvänd.

Långtidsarbetslösa blir utestängda från arbetskraften för gott. Risken är att arbetsförmågan undermineras om personer som ingår i arbetskraften står utanför arbetslivet länge. Utskottet menar att relationen mellan aktiv sysselsättningspolitik och passiv arbetslöshetsersättning måste vara den motsatta. Arbetslösheten ställer inte bara till med direkta kostnader. Den minskar skatteinkomsterna, ökar kommunernas kostnader för sysselsättningsåtgärder, höjer kostnaderna för soci-

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 1

al- och hälsovård och minskar den privata konsumtionen. Dessutom ger den strukturella arbetslösheten upphov till problem med matchning av arbetskraften och inskränker möjligheterna att utveckla produktionen.

SDP:s utskottsgrupp föreslår att alla arbetslösa efter sex månader av arbetslöshet ska få rätt att använda sysselsättningscheck för sin försörjning vid arbetslöshet. Sysselsättningschecken ska ha samma värde som grunddagpenningen, alltså arbetsmarknadsstödet, som är 32,8 euro per dag och den ska ges ut för högst 300 dagar.

När arbetslösa söker jobb kan de uppge att arbetsgivaren får sysselsättningschecken om den inte har sagt upp eller permitterat anställda och inte har en gällande skyldighet enligt arbetsavtalslagen att återanställa dem. Skyldigheten ska utredas genom försäkran av arbetsgivaren och förtroendemannen. Tanken är att det görs stickprover.

Sysselsättningschecken ska finansieras direkt via utkomstskyddet för arbetslösa. Därmed försvinner dröjsmålen i utbetalningen av lönesubventionen. Samtidigt gäller det att se till att det finns tillräckligt mycket arbetskraftsservice, särskilt arbetsförmedling.

I dagens svåra sysselsättningsläge försvinner och uppstår det ungefär 400 arbetstillfällen per dygn. Större satsningar på arbetsförmedling betalar sig snabbt. Också internationella valutafonden IMF föreslår i sin senaste landrapport att Finland ska öka resurserna till aktiv arbetskraftspolitik.

Riksdagens utredningstjänst har räknat ut att de offentliga finanserna får en anpassningseffekt på 140–250 miljoner euro, om 15 000 personer får anställning med hjälp av sysselsättningscheck. Intervall för effekten beror på att personer som i övrigt blir arbetslösa har rätt att få grunddagpenning för arbetslösa eller inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning.

Effektivare arbetsförmedling

Regeringens reform av arbetskraftsservicen tar sikte på större digitalisering och mer privatisering.

SDP:s utskottsgrupp välkomnar båda målen. Digitalisering ger produktivitetsvinster och privatisering kompletterar den offentliga arbetsförmedlingen, inte minst i tider av stigande arbetslöshet.

Men personlig kundtjänst kan inte ersättas med e-tjänster. Och regeringens planer på utläggning av tjänsterna tillför inget mervärde eftersom den finansieras med nedbantning av offentlig service.

De stödåtgärder för arbetslösa ungdomar som finansieras med ett särskilt anslag kan bekostas med medel för den allmänna arbetskraftspolitiken, men också de bantas ner drastiskt så anslagen för utbildning och lönesubvention kommer helt enkelt inte att räcka till.

Typiskt för läget är att det i fjol gavs nästan 40 000 chanskort och att de mellan januari och juni år inte har varit fler än 3 000 på grund av de knappa anslagen.

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 1

Extra stor oro väcker regeringens åtgärder beträffande multiservicecentren för de som är svårast att sysselsätta. Samservicen där arbetsförvaltningen, den kommunala social- och hälsovården och FPA samarbetar har fått ett gott mottagande. Den nya lagen riskerar att bli en halvmesyr när arbetsförvaltningen drar sig ur den lagstadgade samservicen på många orter.

SDP:s utskottsgrupp förutsätter att ministeriet tar tillbaka sina planer på att flytta sina anställda från multiservicecentren till arbets- och näringsbyråerna för att spara in på lokaler. Gruppen påminner om att samserviceställena inrättades eftersom en nätverksmodell med egna serviceställen inte garanterade tillräckligt stor tillgång till sektorsövergripande service och tvingade de arbetslösa att uppsöka många olika serviceställen.

Läget för arbets- och näringsbyråerna är kaotiskt. Folk tvingas vänta i månader på att få träffa en funktionär. En del av kunderna behöver absolut individuell service. E-tjänster passar inte alla – det har beräknats att upp till 50 procent av varierande orsaker inte kan anlita dem även om kompetens inte saknas. Men också de digitala tjänsterna behöver utvecklas i fråga om kundvänlighet.

Verksamheten i servicecentren för arbetskraften måste tryggas och samarbetet mellan aktörerna måste effektiviseras (ramarna måste ge möjligheter). Den kompletterande arbetsmarknaden måste fås i skick, annars ökar regeringens åtgärder bara arbetslösheten och utslagningen.

Större fattigdom när utkomstskyddet för arbetslösa minskar

Regeringen vill skära ner utkomstskyddet för arbetslösa med 200 miljoner euro. Neddragningen görs så att perioden med inkomstrelaterad arbetslöshetsersättningar skärs ner med 100 dagar för personer under 58 år, karenstiden förlängs med två dagar, höjningen för lång arbetskarriär slopas och höjningsdelarna under tiden för aktiva åtgärder minskar.

SDP:s utskottsgrupp menar att nedskärningen inte ger några sysselsättningsvinster. I stället drabbas personer som mist jobbet av dubbla straff. Först förlorar människor jobbet och sedan späder man ytterligare på deras ekonomiska trångmål.

SDP:s utskottsgrupp kan inte acceptera tankegången bakom nedskärningarna i arbetslöshetsersättningarna, nämligen att arbetslösa inte aktivt söker jobb eller tar de jobb som finns. De flesta arbetslösa söker aktivt arbete.

SDP:s utskottsgrupp anser att det ger betydligt bättre resultat om arbetsförmedlingen effektiviseras än om ersättningarna skärs ner. Vår lagstiftning ger människor med inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning yrkesrelaterat skydd i tre månader. Efter det måste de också ta jobb inom andra yrken än sitt eget och inom ett stort geografiskt område. Om arbets- och näringsbyråerna temporärt får mer personal i det rådande arbetslöshetsläget kan arbete erbjudas mer effektivt och fusk med ersättningarna förhindras.

Svart ekonomi

Kampen mot den svarta sektorn lyser med sin frånvaro för regeringen vill avveckla programmet mot svart ekonomi. Men regeringsprogrammet säger ingenting om hur kampen ska fortsätta. Pro-

Utlåtande AjUU 3/2015 rd **Avvikande mening 1**

grammet startade 1996. Det kostade 20 miljoner euro och gav mellan 200 och 300 miljoner euro. Det finns ett klart behov av ett fortsatt program. Det bör innefatta så kallad aggressiv skatteplanering enligt förslagen från revisionsutskottet 2012. Andra aktuella teman är beskattning vid långa entreprenadkedjor enligt holländsk modell, introduktion av skattenummer också inom andra sektorer än bara byggbranschen, skyldighet att ha kassasystem med fiskalt minne inom privata tjänstesektorer och större öppenhet och insyn i aktieäggande.

Också i omkostnaderna för regionförvaltningsmyndigheterna inom arbetarskyddet har det temporära tilläggsanslaget för att kontrollera den svarta sektorn slopats. Därmed minskar arbetarskyddsmyndigheternas möjligheter att bevaka fall av svart ekonomi på arbetsplatserna.

Tillsynen inom arbetarskyddet kunde förbättras med små medel utan större kostnader. När inspektörer enligt lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan av utomstående arbetskraft övervakar att lagen följs utanför Södra Finland kan de inte själva kontrollera om identitetskort med fotografi är riktiga eller om en utländsk arbetstagare har arbetstillstånd. Detta för att deras befogenheter bara gäller denna så kallade beställaransvarslagen. Det behövs alltså större befogenheter.

Vidare är det i dagsläget svårt att tillfälligt flytta tillsynsresurser mellan olika ansvarsområden, exempelvis vid övervakning av något stort projekt. I ett brev från den 5 december 2012 till social- och hälsovårdsministeriet pekar arbetslivs- och jämställdhetsutskottet på detta missförhållande, föreslår ändringar i tillsynsorganisationen och hänvisar till uppnådda fördelar med organisering av tillsynen enligt beställaransvarslagen. Med ändringarna kan man spara tillsynsresurser.

För kampen mot den svarta sektorn har varje polisinspektion och centralkriminalpolisen särskilda ekobrottsenheter som är utrustade med de resurser som kvalitativt och kvantitativt sett behövs för arbetet och krävs i en sådan omvärld. Den återtagna vinningen av brott ökade från 26,3 miljoner euro 2010 till 47,7 miljoner euro 2014. Trots det vill regeringen skära ner de särskilda anslagen till polisen med nästan 6,4 miljoner euro. Det kommer att medföra problem för samarbetet mellan myndigheterna, sannolikt en del flaskhalsar hos polisen.

Byggbranschen uppfattas som ett näste för svart ekonomi. Det är en allmän uppfattning som också stämmer. Det finns över huvud taget ingen marknadsekonomi där svart ekonomi inom byggbranschen inte är ett problem. I en del länder är nästan allt byggande en enda svart sektor.

I Finland handlar den svarta byggbranschen mestadels om svartarbete och entreprenader där skatter och socialförsäkringspremier uteblir. Dessutom får utländska byggarbetare lägre löner än vår lagstiftning kräver.

Situationen har dock blivit bättre. Det kan vi först och främst tacka arbetsmarknadsorganisationerna inom byggbranschen för. Systemet med skattenummer och anmälningarna om byggarbetsplatser är resultatet av deras samarbete. Också beställaransvarslagen, att den kom till och har utformats under åren lopp, är ett resultat av att organisationerna inom byggbranschen haft en samsyn på frågan om kampen mot svart ekonomi.

Utlåtande AJUU 3/2015 rd **Avvikande mening 1**

Det är unikt i hela Europa att arbetsmarknadens organisationer, andra aktörer inom byggbranschen och myndigheterna kan samarbeta kring kampen mot svart ekonomi som vi gör i Finland. Också resultaten är unika.

SDP:s utskottsgrupp föreslår att arbetet ska fortsätta.

Regeringen vill avveckla programmet för att bekämpa svart ekonomi och samtidigt skärs tilläggsanslagen till många myndigheter ner, trots att staten med en insats på 60 000 euro per årsverke får in dubbelt så mycket pengar.

SDP:s utskottsgrupp förutsätter att regeringen startar ett sjunde omfattande program för att bekämpa svart ekonomi och utvidgar regionförvaltningsverkens behörighet i fråga om arbetarskydd över regiongränserna som nu bromsar verksamheten.

Budgetpropositionen för 2016 innehåller nedskärningar på sammanlagt 158 miljoner euro för aktiv arbetskraftspolitik trots att arbetslösheten redan innevarande år har stigit mer än väntat. När det är känt att särskilt de som löper den största risken att bli utslagna – långtidsarbetslösa och unga – riskerar att hamna helt utanför arbetsmarknaden är det motiverat att återta nedskärningarna. Det är en kortsiktig finanspolitik att öka mängden utslagna, eftersom de kostnader som utslagenhet förorsakar samhället är mångfaldiga jämfört med förebyggande metoder som innefattar aktiv arbetskraftspolitik. Dessutom lider lagen och förordningen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, som trädde i kraft i början av 2015, av knappa anslag i den allt värre arbetslöshetssituationen.

Avvikande mening

Vi föreslår alltså

att budgeten ökas med 148 miljoner euro för att återta nedskärningarna i aktiv arbetskraftspolitik under följande moment:

32.30.51 (Offentlig arbetskrafts- och företagsservice) för offentlig arbetskrafts- och företagsservice 64,340 miljoner,

33.02.07 (Omkostnader för regionförvaltningsmyndigheternas ansvarsområde för arbetarskyddet) för omkostnader för regionförvaltningsmyndigheternas ansvarsområde för arbetarskyddet 1,367 miljoner,

33.20.31 (Statlig ersättning till kommunerna för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte) för anordnande av kommunernas arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte 2,270 miljoner,

33.20.52 (Statsandel till arbetsmarknadsstöd) för arbetsmarknadsstödet 24 miljoner,

29.91.51 (Verkstadsverksamhet för unga) för fortsatt finansiering av ungdomsgarantin i UKM 24 miljoner,

Utlåtande AjUU 3/2015 rd
Avvikande mening 1

33.03.63 (Vissa specialprojekt) för fortsatt finansiering av ungdomsgarantin i SHM 4 miljoner,

32.30.01 (Arbets- och näringsbyråernas omkostnader) för fortsatt finansiering av ungdomsgarantin i ANM 28 miljoner samt

att budgeten ökas med 4 miljoner för att återta nedskärningarna av statsbidraget till Arbetshälsoinstitutet under moment 33.02.50 (Statsbidrag för utgifterna vid Arbetshälsoinstitutet) samt

att budgeten ökas med 28,45 miljoner i enlighet med Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, det vill säga Istanbulkonventionen under moment 33.60.52 (Statlig finansiering av utgifterna för skyddshemsverksamhet) för statlig finansiering för utgifterna för skyddshemsverksamhet samt

att budgeten ökas med 4 miljoner för att återta nedskärningarna av systemet med alterneringsledighet under moment 33.20.56 (Statsandel till alterneringsersättning) samt

att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 4.11.2015

Tarja Filatov sd

Merja Mäkisalo-Ropponen sd

Ilmari Nurminen sd

Anna Kontula vänst instämmer med motiveringarna till den avvikande meningen.

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Finlands ekonomi stampar på stället för fjärde året i följd, sysselsättningen är låg och staten och kommunerna blir skuldsatta. Vi behöver djärva reformer men de måste baseras på en vision av Finlands riktning och framtid. Sipiläs regering har en annan vision än vi.

De gröna ser att världen snabbt förändras och att det innefattar möjligheter. En brytning i energi-produktion och trafik står redan för dörren. Bioekonomi, ren teknik och cirkulär ekonomi är de medel som kan lotsa in produktion och konsumtion på en mer hållbar väg. Samtidigt får vi jobb för finländarna: lösningar som dessa är efterfrågade runtom i världen.

Den viktigaste faktorn för att sanera de offentliga finanserna är att öka sysselsättningen. Det finns gott om exportpotential i världsmarknadens tillväxtbranscher, men när det gäller att höja sysselsättningstalet spelar också hemmamarknaden, servicebranscherna och småföretagen en viktig roll. Dessutom måste vi sänka tröskeln för att erbjuda och ta emot arbete. Den sociala tryggheten måste lämpa sig för arbetslivet av idag. Människor måste ha en genuin möjlighet att få jobb och att dra nytta av arbete i alla lägen.

Att utveckla sysselsättningen intar en nyckelroll med avseende på de offentliga finanserna. Den största sysselsättningspotentialen i Finland ligger hos små och medelstora företag som oftast fungerar på hemmamarknaden. Därför vill vi stärka verksamhetsbetingelserna och sysselsättningsmöjligheterna för små företag. Det är också en framtidspolitik: de flesta stora exportföretag har börjat som små företag. De arbetar sig mot tillväxt på hemmamarknaden.

Utslagningen bland ungdomar är en allvarlig utmaning i dagens samhälle. Genom ett gott och välfungerande ungdomsarbete stöder vi ungdomarna i att nå framgång, tillväxt och delaktighet i samhället. Enbart det uppsökande ungdomsarbetet når årligen utslagningshotade 20 000 ungdomar och får dem aktiverade. För att detta arbete ska förmå ingripa tidigt och hjälpa de unga innan läget urartar måste verksamheten tryggas också ekonomiskt. Särskilt de medel som används för uppsökande ungdomsarbete återbetalar sig mångfald i senare kostnader som annars uppstår till följd av utslagning.

Genom ungdomsverkstäder kan vi ge utslagningshotade ungdomar stöd för att bli sysselsatta. Regeringen föreslår en nedskärning på sju och en halv miljon euro i detta viktiga ungdomsarbete, och försöker i någon mån kompensera för det med ett spetsprojekt. Ändå uppgår den totala nedskärningen till 5,477 miljoner euro. Det är ett stort bortfall från ungdomsarbetet – och direkt från våra ungdomars och Finlands framtid. Det har vi inte råd med.

I september 2015 var antalet arbetslösa arbetssökande i Finland 337 400 vilket är 22 900 fler än året innan. Männens andel av de arbetslösa var 56 procent under 2015. Arbetslöshetstalet befaras före årets slut stiga till 9,5 procent.

Utlåtande AjUU 3/2015 rd Avvikande mening 2

De snabba förändringarna på den internationella marknaden ställer en lönsam affärsverksamhet och en traditionell företagsamhet inför stora utmaningar. Vi behöver en ny sorts innovativ företagsamhet och startpeng som stöd för nya företagare. I år är det oroväckande att sysselsättningsstödet och startpengen inte räcker för hela året. Också regeringens tilläggsbudget lappade hålet på 90 miljoner euro med bara 20 miljoner. Att krympa anslaget med ytterligare 50 miljoner nästa år är inte acceptabelt.

På grund av den förvärrade arbetslösheten behöver vi ökade satsningar på bland annat utvecklingen av arbetskrafts- och företagsservice, arbetskraftspolitisk utbildning, sysselsättningspolitiska understöd, anställning av arbetskraft och startpeng.

De gröna föreslår att den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen inte utsätts för en nedskärning på 50 000 000 euro, utan att beloppet kvarstår i anslagen.

EU-området förlorar upp till 1 000 miljarder euro per år på grund av svart ekonomi och skattesmitning. Summan är större än hälsobudgeten i alla EU-länder sammanlagt. Enligt en utredning som riksdagens revisionsutskott lät göra 2010 var omfattningen av den svarta ekonomin i Finland 10-14 miljarder euro 2008. Det motsvarar 5,5—7,5 procent av bruttonationalprodukten och innebär en årlig skatteförlust på 4–6 miljarder euro.

Den svarta ekonomin är ett av våra största problem: den förorsakar ojämlikhet och får vårt välfärdssamhälle att vittra sönder. Den svarta ekonomin minskar skatteinflödet och därmed samhällets förmåga att tillförsäkra oss alla basservice och ett välfärdssamhälle. De som nu tvingas bära upp välfärdssamhället är de vanliga människorna och de medelstora företagen som inte har möjligheter eller vilja till skattearrangemang.

Satsningar på att bekämpa svart ekonomi har gjorts på regeringsprogramnivå allt sedan Lippens regeringar i mitten av 1990-talet. Regeringen Katainen tog upp bekämpningen av svart ekonomi som ett spetsprojekt. En enkät från 2014 visar mycket riktigt att branschaktörerna har fått en betydligt mer positiv bild av utvecklingen och konkurrensnackdelarna med den svarta sektorn under de senaste fem åren. Om vi vill att den här utvecklingen ska fortgå måste nivån på resurserna tryggas. Att bryta finansieringen skulle för många myndigheter innebära svåra problem, en sänkning av nivån på verksamheten och en klar inkomstförlust för staten.

I sin budgetproposition lägger regeringen ner den särskilda finansieringen på 6,4 miljoner euro till programmet för bekämpning av svart ekonomi, som har använts för att anställa poliser som utreder ekonomiska brott. Nedkörningen av den särskilda finansieringen försvagar märkbart resultaten från bekämpningen av svart ekonomi. Polisens bekämpning av ekonomisk brottslighet har gett resultat. Föregående år återfick statskassan 47 miljoner euro i ekonomisk vinning av brott. Polisens bedömning är att varje utredare av svart ekonomi årligen sparar samhället ca 50 000 euro. Nyttan har ökat varje år eftersom utredningarna är långvariga och resultaten kommer i efterskott. Också den ökade erfarenheten förbättrar resultaten. Enligt bedömningar kan det potentiella årliga återflödet uppgå till 100 miljoner.

Utlåtande AjUU 3/2015 rd
Avvikande mening 2

Vi gröna tror på att en målmedveten bekämpning av svart ekonomi kan ge större fördelar än vad regeringen eftersträvar. Att bekämpa svart ekonomi lönar sig eftersom de pengar som placeras i det kommer mångfaldigt tillbaka.

Avvikande mening

Jag föreslår att budgeten ökas med

5,477 miljoner euro under moment 29.91.51 (Verkstadsverksamhet för unga och uppsökande ungdomsarbete),

50 miljoner euro under moment 32.30.51 (Syssestättning- och företagsamhetspolitik) för offentlig arbetskrafts- och företagsservice,

6,4 miljoner euro under moment 26.10.01 (Polisväsendets omkostnader) för att bekämpa svart ekonomi samt

att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 4.11.2015

Heli Järvinen gröna

Utlåtande AjuU 3/2015 rd Avvikande mening 3

AVVIKANDE MENING 3

Motiveringar

Det ekonomiska läget i Finland är utmanande. Landets statsskuld växer i rekordhög takt och vår demografi pekar mot att allt färre i arbetsför ålder kommer att behöva ta hand om allt fler. Utmaningarna kräver anpassningsåtgärder och strukturella reformer. Detta gäller i allra högsta grad även arbetsmarknaden. Åtgärderna måste stödja sysselsättning, företagsamhet och ekonomisk tillväxt, samtidigt som vi behöver värna om dem som behöver stöd i arbetslivet och minska risken för marginalisering.

Befrämjande av sysselsättning

Regeringen har understrukt vikten av sysselsättning för att få ekonomin i skick. En av grundförutsättningar är att det alltid ska vara lönsamt att ta emot jobb och att jobba. För att nå det målet krävs flera åtgärder, såsom att sänka skatten på arbete. Genom en sänkt skatt minskar risken för olika flitfällor och tröskeln för att ta emot jobb minskar. Därför borde en skatteväxling som minskar skatten på arbete och ökar skatten på konsumtion genomföras, genom att sänka skatten på arbete med en procentenhet i de tre lägsta skatteklasserna och med en halv procentenhet i den högsta skatteklassen.

Regeringen väljer förvisso att öka avdraget för arbetsinkomster år 2016, vilket är bra. Samtidigt sänks dock gränsen för solidaritetsskatten. Det vore viktigt att istället ytterligare stöda en utveckling som gynnar sysselsättning, ekonomisk tillväxt och stärkt köpkraft, för att snabbare stärka landets ekonomi.

Ett annat sätt att stödja sysselsättningen är olika typer av skatteavdrag. Alla skatteavdrag bör bedömas mot deras beräknade sysselsättande effekt. Införande av nya avdrag är motiverat om de bedöms stimulera sysselsättningen och därmed bidra till skatteintäkter. Hushållsavdraget är ett gott exempel på en avdragsform som bidrar till skatteintäkter, gynnar företagsamhet och förbättrar sysselsättningsgraden. Tidigare utvärderingar har visat att bortfallet av skatteintäkter av på grund av avdraget betalat sig tillbaka i och med att sysselsättningen och därmed också skatteintäkterna ökat. Möjligheterna att fortsätta utnyttja dessa positiva exempel borde därför befrämjas av regeringen i betydligt högre grad.

Arbetskraftspolitik

Situationen på Finlands arbetsmarknad är såsom utskottet konstaterar oroväckande och kräver åtgärder, även på det strukturella planet. Arbetslivet ändras hela tiden och i och med det ändras också de färdigheter och kunskaper som ger folk bättre möjligheter att få arbete. Resurser för vidare- och vuxenutbildning behövs jämnt på olika håll i landet. I år har anslagen för fortbildning tagit slut och även om regeringen vidtagit åtgärder sker det för sent. Olika regioner borde ha jämlika möjligheter att skapa nya arbetsplatser och hitta yrkeskunnigt folk, och därför borde resurserna för fortbildning öka. Detta ska gälla både de som har en yrkesutbildning såväl som de som har en högskoleutbildning.

Utlåtande AJU 3/2015 rd Avvikande mening 3

För att kunna garantera finländarna ett gott arbetsliv under en cirka 40 år lång arbetskarriär krävs stöd under de perioder som det av olika skäl blir avbrott i arbetet. Redan under ett par decennier har den finländska arbetsmarknaden lidit av en obalans mellan utbud och efterfrågan. Utmaningen har legat i att hitta ett läge där arbetssökande och arbetsgivare finner varandra på ett effektivt sätt. Vårt nuvarande system med arbets- och näringsbyråer klarar inte av den utmaningen. Sysselsättningstjänsterna måste bli effektivare, och arbetsförmedlingen måste göras effektivare och mer resursorienterad.

Aktiva insatser inom arbetsförmedlingen bör göras i början av arbetslöshetsperioderna eller direkt vid permitteringar. Det är också viktigt att uppmuntra, också från statligt håll, till egen aktivitet genom att höja den inkomstbundna dagpenningen en aning och samtidigt förkorta utbetalningsperioden. Danmark har goda erfarenheter av en dylik modell. Undersökningar från Finland visar också att flertalet av dem som får ett nytt jobb får det genast i början eller i slutet av den tid man har rätt till dagpenning. En förändrad modell kunde leda till att flera snabbare återvänder till arbetslivet. Även Finland borde uppdatera sin modell gentemot detta system.

I enlighet med regeringsprogrammets skrivelse om försökskultur föreslår regeringen i förslaget till statsbudget för år 2016 ett nettoanslag på 5 miljoner euro för privata arbetsförmedlingstjänster. Detta är ett positivt steg i rätt riktning, men det kunde vara större. Det bästa sättet att reformera sysselsättningstjänsterna är att ge ordentliga anslag åt försöket med de privata arbetsförmedlingstjänsterna så att tjänsterna på allvar kan tas i bruk.

Precis som utskottet framför är också integrationen av avgörande roll i vår arbetsmarknadspolitik, i synnerhet i och med den nya migrationssituationen i Finland och Europa befinner sig i. En god och effektiv integration behöver tryggas genom tillräckliga medel. Det vore av vikt att invandrare kan börja arbeta så fort som möjligt, och detta borde vi vidta åtgärder för.

Arbetsrelaterad rehabilitering

Regeringen föreslår även att AURA-stödet för arbetsrelaterad rehabilitering slopas. Ett slopande av AURA-stödet får lätt betydligt dyrare konsekvenser än den inbesparing på 20,6 miljoner som aviserats. Regeringens planer står därför helt i strid med den allmänna strävan att förbättra välmående i arbetslivet och med hjälp av det förlänga arbetskarriärerna. Därtill måste regeringen garantera att de språkliga rättigheterna tryggas också i framtiden när det gäller rehabilitering, något som de föreslagna nedskärningarna direkt hotar.

Ungdomar

Regeringens målsättning är att utveckla ungdomsgarantin för att stödja de ungas livskompetens. Skapande av studievägar och sysselsättning för unga är oerhört viktigt. I ljuset av detta borde regeringen utreda ett system för unga enligt den tyska modellen med så kallade minijobs.

Under år 2016 avser regeringen att det uppsökande ungdomsarbetet ska finnas i samtliga kommuner i landet. Trots att regeringen avser göra verksamheten heltäckande är man inte beredd att efterleva detta genom tryggande av tillräckliga resurser. Istället har man skurit ordenligt i verksamhetens och den uppsökande ungdomsverksamhetens anslag. Det är en farlig inkon-

Utlåtande AJU 3/2015 rd **Avvikande mening 3**

sekvens, som borde åtgärdas för att se till att varje ung människa får en möjlighet att komma vidare i sitt liv. Jag vill nu se ordentligt ökade anslag för ungdomsgarantin.

Grå ekonomi

Den grå ekonomin förorsakar stora förluster av skatteintäkter för det finländska samhället. Finland har sedan år 1996 haft ett särskilt program för bekämpning av den grå ekonomin, för vilket avsatts särskilda anslag. Programmet har under årens lopp inneburit ökade skatteintäkter, vilket i praktiken gjort att satsningarna återbetalat sig själva mångfaldigt. Regeringen väljer istället nu att inte prioritera bekämpningen av den grå ekonomin, utan har beslutat dra in anslagen för programmet då den nuvarande fyraårsperioden löper ut 2016. Bekämpningen av den grå ekonomin förutsätter medvetna åtgärder och tillräckliga medel av staten eftersom kampen på inga vis är vunnen. I dagens ekonomiska situation är det av särskild vikt att programmet får fortsätta. Jag föreslår att anslagen också i fortsättningen är 20 miljoner euro.

Internationalisering av företag

Regeringen föreslår att anslaget för internationaliseringsunderstöd för företags samprojekt halveras. Detta försvårar internationalisering för små och medelstora företag. Utan internationaliseringsstöd till nya små och medelstora företag försvårar vi deras inträde på nya marknader och minskar den finländska exporten. Det går stick i stäv med vad som behövs för den finländska ekonomin.

Nedskärningarna i internationaliseringsstödet påverkar även vårt lands regioner i olika grad. Speciellt österbottniska företags möjligheter till internationaliseringsstöd äventyras då stöden enbart kanaliseras via Finpro, eftersom Finpro inte fungerar i Österbotten, där istället Viexpo sedan länge skött denna verksamhet för de österbottniska företagen. En del av internationaliseringsstödet borde kanaliseras direkt till Viexpo på samma sätt som övriga regioner i landet har möjlighet att delta via Finpro.

Forsknings- och innovationspolitik

Regeringen föreslår i budgeten för 2016 att anslaget för stödjande av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet ska ligga på 328 970 000 euro. Det innebär en sänkning med ungefär 40 000 000 euro från föregående års anslag. I enlighet med utskottets utlåtande är nedskärningarna i finansieringen problematiska, i synnerhet i en tid då Finland behöver mer innovation och forskning. Det vore därför av allra högsta vikt att trygga Tekes fortsatta verksamhet.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande A;UU 3/2015 rd
Avvikande mening 3

Helsingfors 4.11.2015

Anders Adlercreutz sv